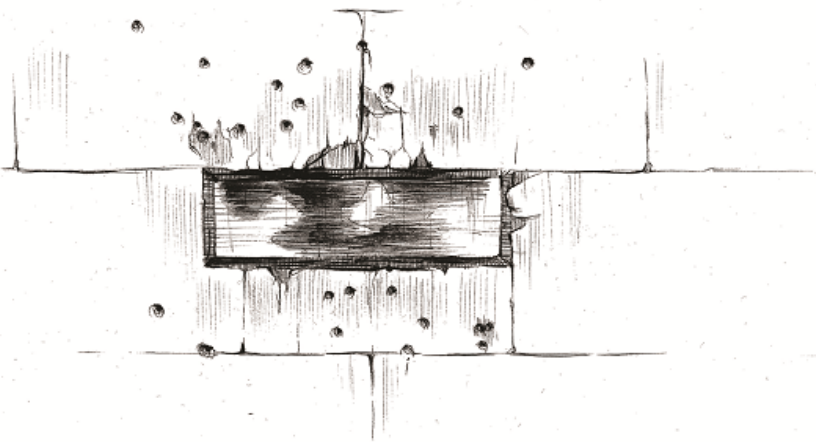
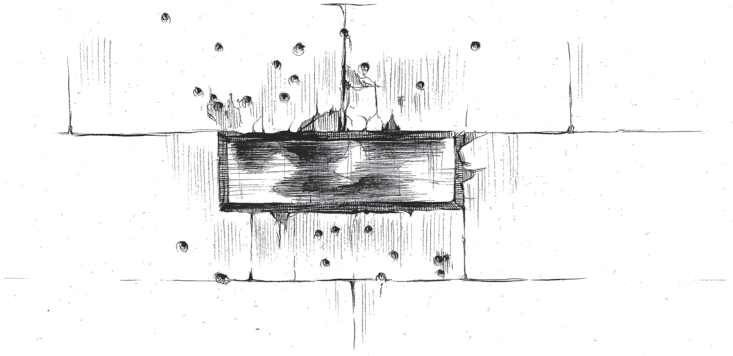

DENÍKY Z KRYPTY

Poslední dny sedmi parašutistů
za heydrichiády

JANA RAILA HLAVSOVÁ

JANA RAILA HLAVSOVÁ

DENÍKY Z KRYPTY

Poslední dny sedmi parašutistů
za heydrichiády

NAKLADATELSTVÍ
ÉPOCHA

Copyright © Jana Raila Hlavsová, 2018
Cover Art © David Michálek, 2018
Illustrations © Zuzana Čatajová, 2018
Czech Edition © Nakladatelství Epoque, Praha 2018

ISBN 978-80-7557-122-9 (print)

ISBN 978-80-7557-533-3 (ePub)

ISBN 978-80-7557-534-0 (Mobi)

ISBN 978-80-7557-535-7 (pdf)

Věnováno milovaným vyučujícím PhDr. Vilému Vránkovi a Mgr. Romaně Valíčkové, kteří ve mně po osm let gymnaziálního života budili lásku k literární tvorbě i historii, což se oboje nakonec po letech propojilo v této knize. Oba již tehdy věřili a říkali, že se to stane. Jsem ráda, že měli pravdu.

Úvod

Vše začalo prostou větou o tom, jak 28. května 1942 přišel Jaroslav Švarc do krypty. Psal se 28. květen 2016 a tato věta se objevila v deníku dnešní doby, na facebooku. Bylo to jen drobné upozornění na události dávno minulé. Reakce přátel a jejich nečekaný zájem, stejně jako nutnost začít si třídit střípky vědomostí z několikaměsíčního intenzivního studia heydrichiády, vyvrcholily v každodenním deníkovém zápisu, který jsem připravila. Den po dni mohli čtenáři nahlédnout do krypty i ven na události, jež se staly dvě generace před nimi. O rok později se situace opakovala. Jen já jsem za ten rok získala další a další informace a znalosti. Doslova tisíce lidí sledovalo osud sedmi parašutistů a odboje a každý den čekali na další kus příběhu. Až do smutného konce.

Kniha, kterou držíte v ruce, není historické pojednání. Jsou to střípky z historických publikací, článků a dokumentů, názorů a domněnek odborníků i profesionálních vojáků. Jsou to střípky vzpomínek pamětníků té doby i pamětníků pamětníků. Je to kniha inspirovaná *geniem loci*, kdy stojíte ve tmě v kryptě a pozorujete pla-

mínek svíčky v průvanu, kdy sedíte 18. června na kůru v půl páté ráno, v tichu, které je, při vědomí toho, co se tam stalo před 75 lety, ohlušující. Je ovlivněna momenty, kdy držíte v ruce originální dopis Jana Kubiše Marii Žilánové a říkáte si, že byl v psaní dopisů něžnému pohlaví opravdu dobrý a že by nejspíš za srdce chytil i vás, i když trochu škrábe. Promítají se do ní chvíle, kdy čtete deníky některých parašutistů a máte pocit, že jste je někde museli potkat, znát je a přátelit se s nimi. A pak se vám stane, že čtete soukromé dopisy od jejich dívek a najednou si připadáte nepatřičně, protože přátelům se v soukromé poště přeci také nehrabete. Do vět, které pak čtou ostatní, nakonec vkládáte vše, co přišlo s inspirací z historických publikací po vlastní zkušenost toho, jak je v kryptě zima, jaká je na dotek stěna v posledním oblouku na empoře vedle kůru, jak těžký je Colt 1903 v dlani nebo jak nádherný je pohled na okno na kůru, když jím po páté hodině odpolední proniknou sluneční paprsky do chrámové lodi kostela.

Nedozvíte se tu všechno. Nevysvětlím vám, kdo byl každý, koho v deníkových zápiscích zmíním. Je to deník o tom, jaké to mohlo být, kdyby si jej v kryptě někdo z parašutistů psal. Je v mnoha chvílích subjektivní, založený na obrazech a kouzlu okamžiku a místa.

Ne, nestála jsem v zatáčce 27. května 1942 a nebyla jsem ani na kůru, ani v kryptě 18. června 1942. Zůstaly z toho útržky, z nichž tak, jako mnozí přede mnou, splétám příběh a předávám jej dál tak nejlépe, jak umím. S obrovskou úctou, vděčností a láskou. Vděčím těm sedmi a všem z odboje za svou budoucnost. Bez nadsázky nebo patosu. To je prostě fakt. Stejně jako to, že je prostě nelze nemilovat. Nejen proto, co udělali, ale jací byli.

26. květen 1942 / *podvečer*

„Bylo to výborné,“ odsune Jožka Gabčík talíř. Svíčková paní Smržové mu moc chutnala. Jenda jí pomaleji, je zamyšlenější, ale atmosféra u Smržů je příjemná.

„Myslíš na ten včerejšek?“ zapálí si Jožka cigaretu a připálí i Jendovi. Smržovi i pan Khodl se synem sedí u kávy a o něčem živě hovoří. Oba mladí vojáci jen pozorují siluety za oknem a vychutnávají čerstvý vzduch na balkóně.

„Jindra mě štval. Celou dobu. Pořád se nám do toho plete. Ta jejich připosranost už mi leze krkem,“ vyfoukne Jenda obláček dýmu.

„Strýček Hajský si ho srovnal dobře. Ale vlastně mu tím potvrdil, že si Jindra dal dvě a dvě dohromady správně.“

Jenda se podívá na smrákající se oblohu. „Teď už je to jedno. Zítra se to stane i bez Jindrova souhlasu. Když jsou všichni tak hrrr do vyhazování vlaků a továren, tak nevím, v čem jim vadí mrtvý nacista.“

Jožka se na Jendu podívá. Nepřestává jej fascinovat, jak, i když je možná vnitřně rozhořčený, jeho hlas zů-

stává ledově klidný, jeho pohyby pomalé, soustředěné. Nepůsobí dojmem člověka, jenž půjde zítra zastřelit třetího muže Třetí říše. Jožka se usměje. Cítí mírné napětí v žaludku. Je to příjemné. Potřebují jít do akce, teď anebo nikdy.

„Všechno jsme promysleli, teď už jenom trochu toho štěstí, aby nám hezky vjel do zatáčky podle plánu a vše dopadlo dobře.“

Jenda pokývá hlavou. „Co myslíš, že dělá?“

Jožka se zamyslí. „Heydrich? Nevím. Asi taky večerí. Jí něco hrozně drahého a je tam maso a já nevím, co jedí bohatí nacističtí vypasenci. Třeba pije víno. Určitě nic, na co by musel strádat potravinové lístky.“

Jenda natáhne z cigarety. „Škoda, že neví, že je to jeho poslední večere.“ S tím cigaretu típne a nedopalek vyhodí do popelníku.

„Spíš dneska u Khodlů?“ změní Jožka téma.

Jenda přikývne. „Vyzvedneš mě zítra tak po osmé?“

Jožka přikývne. Všichni ještě chvíli posedí a pak se pan Khodl se synem zvednou a odvedou si Jendu na Vysočany. Václav Smrž přespí v pokoji s Jožkou.

„Dobrou noc, Václave. Já se dneska musím dobře vyspat na tu zítřejší akci.“ A Václav Smrž se na víc neptá. Popřeje Jožkovi také dobrou noc.

Heydrich po koncertu na počest svého otce popíjí a dívá se na svou ženu. Čeká jeho čtvrté dítě, ale dnes večer nevypadá ani unavená, ani bez nálady. Naopak. Ve víru společnosti se jí líbí. Když je večer Klein veze noční Prahou do Panenských Břežan, Heydrich dýchá čerstvý večerní vzduch a přemýšlí, jestli se zítra ještě zkusí z Berlína vrátit domů nebo přespí a půjde ve-

čer do svého bordelu zkontrolovat, jestli Berlín bez jeho přítomnosti příliš nezvlčel. Chytí svou ženu za ruku. Při cestě z Holešovic musí řidič hodně přibrzdit. Lina si povšimne cedule na plotě kousek od lampy. Nese název „V Holešovičkách“. Německy samozřejmě. Je na svého muže tolik hrdá.

„Hlavně se zítra nesmíš zapomenout rozloučit s dětmi. Sielke se po tobě ptala celý den,“ sundává si před toaletním stolem náušnice.

„Samozřejmě, že rozloučím. Nemůžu dopustit, aby byla moje princezna smutná,“ prohlásí něžně muž, který vymyslel naprosto efektivní způsob, jak se ve velkém zbavovat všech nepohodlných národů a podřadných ras. Pohladí Lině břicho a odejde do koupelny. Do osudného setkání muže Třetí říše a dvou československých vojáků, po kterých gestapo marně hledá stopy už půl roku, zbývá slabých jedenáct hodin.

Den nula / *ráno 27. května 1942*

Je polojasno až zataženo. Jožka vstane. Protáhne se. Záclona v otevřeném okně povlává. Václav Smrž je již vzhůru. Vaří čaj. Nalije Jožkovi do hrnku s čajem i trochu rumu. Malou lahev si pak Jožka dá do aktovky. Usmívá se, ale je soustředěný. Podá Václavovi ruku. Pevněji než obvykle. Václava to překvapí. Je to rozloučení?

Jenda se na paní Khodlovou usměje. Ví, že pod jeho úsměvem takhle úžasná žena, které s Jožkou tak rádi říkali „mamina Khodlová“, roztaje a bude si ho tak pamatovat už napořád. Je to rozloučení?

Jožka zazvoní u Khodlů na Vysočanech kus po osmé. Jenda podá panu Khodlovi a mladému Vaškovi ruku. Paní Khodlové dá pusku na tvář. Je klidný. Z chodby vyvede kolo před dům. Jožka tam stojí u toho svého. Oba se tak zvláště a mírně usmívají. Jejich tváře jsou klidné, soustředěné. Adrenalin stoupá pomalu, ale jistě. Nemají strach. Je to ostražitost. Jsou soustředění. Jejich oči vidí všechno, všechno slyší. Vítr na tváři, když projíždějí skrze Vysočany směr Libeň a Holešovice. Musí trochu zabrat, aby vyšlápli silnici ke Kirchmayerově třídě.

Po nebi plují mraky, občas vysvitne slunce. Do zatáčky kolem ulice V Holešovičkách projede tramvaj číslo 3 směrem do Kobylis. Občas projede ještě tramvaj číslo 14 směr Libeň nebo obráceně. Lidé chodí do práce. Děti do školy. Jenda i Jožka nechají kola kus od sebe. Mají ještě čas. Skoro hodinu. Heydrich bývá přesný. Po půl desáté by to mohlo být všechno za nimi.

Nemyslí na smrt. Na to není čas. Na frontě taky nemysleli na smrt. Všechno je zvláště zpomalené. Každá barva je ostřejší, zvuk intenzivnější. Cinkot tramvají skoro bolí v uších. Jen sem tam projede auto. Postavy v oblečení je míjejí bez povšimnutí. Žena s hnědou kabelkou. Děvče se školní taškou. Tvář muže středního věku, která se dívá z tramvaje kamsi do prázdna.

Jožka si zapálí druhou cigaretu. Jenda projde kolem, chvíli se dívá po okolí, jako by někoho čekal, někoho, kdo má přijet na zastávku. Mladík čekající třeba na slečnu. To je přece normálně. To nemůže nikomu připadat podezřelé.

Jenda si zapálí třetí cigaretu. Moc kouří. Ví to. Jeho tvář nic nevyjadřuje, ale uvnitř cítí, jak se mu napínají svaly. Je po deváté. Oba se znovu přesunou na své pozice. Jožka ještě chvíli sbírá trávu.

„Jestli mě tu zastaví četník, tak si bude myslet, že buď chci nakrmit armádu králíků, nebo se těch pár pokouším přežrat k smrti,“ pomyslí si.

Za deset půl desáté. Za chvíli tu bude. Pozice. Výhled. Sten v ruku chladí. Smontovat ho byla chvilka. Jožka ho ještě jednou překontroluje. Všechno dotáhl, jak ho to naučili. Je připravený. Půl desáté. Oba jsou na pozicích. Cítí jeden druhého v zádech. Oba to uklidňuje.

Jenda se podívá na hodinky. Jeho tvář nic neznačí, ale Jožka ho vidí. Poznává, kdy je jeho parťák nervózní. Je po půl desáté. Projela další tramvaj. Jízdního řádu se drží přesně.

Ale kde je Heydrich? Už tu měl být. Jožka kouří sedmou cigaretu. Už jsou tu skoro dvě hodiny. Dřív nebo později si jich někdo musí všimnout. Jenda si dá cigaretu do koutku, hledá zapalovač. Jako by. Všechno je to precizní divadlo. Nesmí udělat chybu, nesmí být nápadný.

Dojde k Jožkovi, jestli nemá oheň. Dva náhodní kolemjdoucí. Jožka vytáhne sirky a škrtně.

„Je deset,“ řekne tichounce Jenda.

„Přece nejel dřív. Ne. Ještě neprojel a jinou cestou nepojede. Není kudy. Musí tudy projet,“ odpoví mu Jožka a snaží se tvářit, jako by se vůbec nic nestalo. Sten mu překáží, v plášti je teplo a bojí se, že si jich už musel někdo všimnout.

„Počkáme!“

„Už mám jen jednu cigaretu.“

„Já kouřím tu poslední.“

„Měl jsem jen jeden balíček.“

Nádech. Výdech. Barvy jsou ostřejší, zvuky intenzivnější. Projede 14tka od Kobylis. To cinkání rve uši. Je čtvrt na jedenáct. Oba stále střídají pozice. Sten už nechladí. Jak dlouho se dá taková věc držet nenápadně pod pláštěm? Hodinu? Dvě? Kde sakra je ten Heydrich? Chlap, podle kterého se mají řídit hodinky. Deset dvacet. Heydrich nikde. Jožka zkusí na chvíli uvolnit ruku. Opatrně. Jen zahýbe prsty v pěst a zpět. Pak zase pevně uchopí zbraň. Mezi mraky se občas prodere slunce. Nikdy ne na dlouho. Deset dvacet pět. Heydrich nikde. Jenda pozoruje provoz, přejde pomalu po záhyb zatač-

ky, aby dobře viděl na Jožku, než se zase otočí. Musí se střídat opatrně. Obě bomby má připravené. Je mu teplo, ale nevnímá to.

Deset třicet. Heydrich nikde. Jenda si všimne, jak se do kopce od Holešovic řine další tramvaj číslo 3. Kolik už jich projelo kolem? Deset třicet čtyři. Jožka koutkem oka zahlédne tramvaj číslo 14 směrem z Libně. Otočí hlavu a podívá se nahoru do kopce. Stiskne čelist.

Zpoza obzoru se vynoří černá karosérie mercedesu, který si prohlížel už tolikrát.

Jožka jen krátce sykne. Stačí to. Jenda je na něj napojený, cítí každý jeho pohyb. Oba vědí přesně, kde a co dělá ten druhý. Tak tedy tahle pozice. Oba se okamžitě připraví. Jejich tváře jsou soustředěné a přece... Ne, kde se v nich bere ten vnější klid, když uvnitř všechno vře. A pak se všechno náhle vypne.

Mercedes přijíždí a za chvíli bude muset začít přibrzďovat. Heydrich sedí vedle řidiče a má ten výraz, který má pokaždé. Studený, arogantní, do sebe zahleděný. Jožka se v duchu ušklíbne. Tramvaj od Holešovic mu mercedes ještě víc zbrzdí. Bude mít Heydricha tak blízko, že nebude možné minout. Nadechne se.

Pak se svět zpomalí. Mercedes se přibližuje. Někde u předku Jožka rychlým a úsporným pohybem nechá sklouznout plášť na zem a natáhne závěr. Hlaveň míří na cíl. Cíl má modré oči, které teď vidí ty Jožkovy hnědé. Heydrich se na vteřinu zamyslí, jestli už tuhle tvář nemohl někde vidět. Že by u silnice z Panenských Břežan?

Jožka stiskne čelisti, nadechne se a zmáčkne spoušť. Nic. Prostě se nestane nic. Na jediný okamžik ho zachvátí panika, ale pak mu dojde, že to nemá smysl. Slyší ři-

diče něco volat německy. Auto vjíždí do oblouku. Jožkův metr a půl je pryč. Heydrich ho sice nepouští z očí, ale teď už je na střelbu pozdě. Pro oba. Heydrich něco křičí. Řidič ještě víc zpomalí. Ani jeden si nevšimne muže s aktovkou pod značkou.

Jenda se nezastaví. Vidí, že Jožkovi nejde vystřelit, ale bombu už má automaticky připravenou v ruce, víc-ko odšrouboval už v okamžiku, kdy auto zahlédli, a okamžitě ji po projíždějícím mercedesu hodí. Je to blízko. Hodně blízko. Ale když mu to okolnosti tak připravily.

Ozve se výbuch. Mercedes nadskočí. Šedý kožený plášť ze zadní sedačky se vznese do vzduchu a pak zase klesne. Heydrich ucítí podivné štípnutí v zádech. Něco se mu zakousne zezadu pod žebra. Kouř. Hluk. Zmatek.

Jenda pocítí tlak vzduchu a pak ho na chvíli oslepí nárazová vlna a kouř. Cukne s sebou. Zakrýt si ruku nestá-čilo. Cítí něco na víčku. Možná je to bolest, zcela určitě je to krev. Chce vytáhnout pistoli, ale vidí jen na jedno oko. Pokusí se pohnout. Vytáhnout, odjistit, vystřelit. Ale na chvíli ztratí pojem o prostoru. Heydrich se souká z auta a snaží se po Janovi střílet.

Jožka zahazuje Sten a vytahuje svou pistoli. Střílí směrem k Heydrichovi, ale to už se z auta dostává řidič. Na jeho Waltera Jožka čekat nehodlá a vyběhne nahoru po ulici. Ke kolu se nedostane. Lidi a tramvaje. Neměl by šanci se přes ně bez újmy jejich i své dostat.

Jenda oběhne tramvaj. Lidé mu překážejí. Asi ho mají za zločince. Ale stačí dva výstřely do vzduchu a má od nich klid. Za to Heydrich někde za ním střílet neváhá. A pak najednou přestane. Za čtvrt hodiny si Jenda bude vyčítat, že se neotočil a prostě ho nezastřelil. Ale v oku

to cuká, chybí mu periferní vidění a silně krvácí, kapesník i košile už jsou nasáklé krví.

Doběhne ke kolu. Nasedá a jede po paměti. Má pocit, že kdyby teď z kola spadl, tak si v té rychlosti srazí vaz... Chybí mu opora druhé ruky. Ale jede. Teď má jediný úkol. Dostat se pryč. Nepřišel přece umřít. Přišel bojovat.

Jožka se pokusí řidiči Kleinovi zmizet v uličkách. Voják za ním běží, ale nestřílí.

Otevřený krám, zadní východ, zahrada a pryč. Jožka se rozhodne a vpadne do dveří řeznictví pana Braunera. Otevřený krám, ale žádný zadní východ. A Klein ho musel vidět. Jožka se rozhlédne, nadechne. Není na co čekat. Jen co popadne dech, vyběhne, otočí se doleva, intuitivně najde cíl a dvakrát po sobě zmáčkne spoušť. Esesák se chytí za nohu a zhrouť se na zem. Mezitím se na Jožku vyřítí dva muži. Závozník a hned na to i řezník, statný a zmatený, protože má asi pocit, že mu Jožka střílí na závozníka. Nestřílí, ale i tak ho oba zkusí chytit. Bez šance.

Jožka běží z kopce dolů. Nádech, výdech. Napíná svaly. Seběhne kopec, zabočí doprava a nakonec na spodní zastávce nasedne na tramvaj číslo 17. Přemýšlí, kam udýchaný a rozčilený pojede. Melantrichova ulice. Svatošovi. To je teď jeho jediná možnost. Za chvíli bude v celé Praze boží dopuštění. Atentát na Heydricha. Jenže... Heydrich žije.

Jožka se snaží nemyslet. Dojít, umýt se, napít se, převléci se a zase splynout s davem. Svatošům nic moc neřekne. Utrousí jen pár poznámek spíš pro sebe. Zatracená protivná práce. Kdyby tak věděl, proč se mu ten zatracený krám zasekl. Je vzteklý. Na sebe. Ale nikdo nesmí nic poznat. Až když si koupí kytici konvalinek, trochu se uklidní. Budou se jeho Aniče Malinkové líbit?

Den první / 28. května 1942

Jaroslav Švarc z výsadku Tin vejde do kanceláře za kostelem. Strýček Hajský, který si ho vyzvedl u Svatoňů, si podá ruku s vysokým mužem v kněžském rouchu. Otec Vladimír Petřek, kaplan pravoslavného chrámu sv. Cyrila a Metoděje v Resslerově ulici, se pak obrátí na mladého muže a také mu potřese pravicí. Má pevný stisk a uklidňující úsměv. Nemluví dlouho. Strýček Hajský spěchá. Jaroš ví, že je to řídicí učitel.

Otec Vladimír Jarošovi pokyne, aby ho následoval. Vede ho kolem bytu kostelníka do chrámové lodi. V kostele je ticho. Voní tam kadidlo a lilie. Jaroš prochází chrámovou lodí, pozoruje ikony na zdi, ony jeho. Dojdou až k těžkým pokovaným dveřím, kde otec Petřek odhrne koberec. Pod ním je kamenný poklop. Je těžký, ale kněz s ním nemá větší obtíže.

Ozve se dutý zvuk. Poklop povolí. Dole je tma. Otec Petřek leze první. Je tam žebřík a dole malým okénkem proniká denní světlo. Jaroš sleze za ním. Dole je tma, zatuchlo a chladno. Krypta. Za zazděnými tombami leží mrtví. Už přes dvě stě let. Petřek zavede Švarce až do nejzadnější části. Rozžne svíčku.

„Se světlem buďte hlavně v noci opatrný. Odpoledne vám zanesu jídlo. Kýbl a vápno máte připravené támhle. Vím, není to zrovna útulné prostředí.“

„To nevadí, otče. Sám tu nejsem a tihle chlapíci mě aspoň neprozradí, kdyby u vás zaklepalo gestapo.“

Jaroš se rozhlédne po kryptě. Kolik je tu asi pohřbených mnichů? A co bude dělat, až tu bude sám v noci?

„Podle Hajského i pana Krále byste tu neměl být sám moc dlouho,“ zkusí se otec Petřek povzbudivě usmát.

Rozloučí se, vyleze zpět po žebříku a poklop za sebou zavře. Jaroš si hodí věci do jedné prázdné tomby. V rohu stojí židle. Malý stůl. Jaroš si vycpe tombu matrací a spacákem. Posadí se na židli. Co tu bude dělat? Jak dlouho tu bude? Má za úkol zlikvidovat kolaboranta číslo 1.

Emanuela Moravce, ministra školství a propagandy. Ale to z krypty půjde těžko. Jenže venku už není bezpečno. Vlastně by měl být rád, kde je. V Praze je vyhlášené stanné právo a Němci chodí byt od bytu a prohledávají sklepy i půdy. Dnešní noc nespal vůbec. Teď to může dohnat. Snad brzy přijdou i ostatní. Vstane. Ve světle větracího okénka se podívá na data a nápisy na pohřebních tombách.

„Neurazte se, ale doufám, že mě tady na rozdíl od vás nikdo nezazdí a nenapíše křížek se jménem,“ šeptá si pro sebe. Z mrtvých v tombách mu přeci jen trochu jde mráz po zádech. Jako by tu už tak nebyla zima.

„Nojo, jste takoví zádumčiví. Zimu tu máte. Tmu tu máte. Vlhko tu máte, i průvan tu máte. Z toho by jeden nadobro vytuhl,“ pomyslí si Jaryn a zkusí si chvíli při svíčke číst noviny. V půlce románu na pokračování,

Dobrodružství z Afriky, se mu začne chtít znovu spát. Snad tu nezůstane moc dlouho. Má hodně práce s tím Moravcem. Ale teď se musí pořádně prospat. Možná, že v tombě ve spacáku na něj tolik nepotáhne a zimu i husí kůži z toho místa zaspí.

Den druhý / 29. května 1942

Od rána vyhlašuje veřejný rozhlas stanné právo po celém Protektorátu Čechy a Morava. Jaroš sedí u zdi zabalený do deky. Upíjí studený čaj. Spal, co to šlo, ale necítí se odpočatý. Mezi mrtvými mu samotnému vůbec není do zpěvu. Čas tu není. Každá chvíle je tu dlouhá. Odpoledne se pohne poklop a do krypty vnikne hranol světla. Po žebříku slézá otec Petřek a další muž. Jaroš ho zná. Usměje se a vyjde oběma v ústrety. Jan Kubiš se na něj otočí. Není mu vidět do tváře a Jarynovu ruku hledá opatrně. Jako by ji neviděl. Nakonec si ale ruku podají. Jan si sundá klobouk, aby lépe v šeru viděl. Až teď Jaroš vidí, že s ním něco není v pořádku. Levé oko má celé nateklé, krvavé, víčko ani nejde otevřít. Je bledý, na obličejí drobné ranky. Od pohledu mu není dobře.

„Vím, že to není mnoho. Ale tady je jídlo. A ještě nějaké deky,“ snese otec Vladimír do krypty další zásoby.

„Nemáte zprávy od Krále? Nebo od někoho z odboje?“ Už se skoro zeptal na Opálku, ale ví, že musí používat jeho krycí jméno. Pojmenovat velitele jako Krále mu přijde velmi trefné.

Otec Petřek se na Jaroše podívá a usměje se. Chápe jeho nedočkavost. Nakonec se rozloučí a vrátí se zpět na povrch.

„Jak to vypadá nahoře? Je to tam pořád tak zlé? Taky jsi spal ve světlíku? Nebo v komínové šachtě?“ zajímá se živě Jaroš o sebemenší novinku.

„Nespal. Tam se spát nedalo,“ poznamená tiše Kubiš.

„Jo, to máš pravdu. Ne, že by mezi mrtvými bylo nějak výrazně líp, ale lepší než na stojáka v komíně.“

Jenda se automaticky pokřičuje. Tohle místo mu nahání husí kůži. Jaroš zkouší stočit rozhovor na atentát, ale Jenda se o tom vůbec nechce bavit. Jaroš by si tak rád povídal. Ale s Kubišem nic není. Odpovídá sotva na půl. Otec Petřek mezitím přinese jídlo a vynese kýbl. Kubiš ale skoro nic nesní.

„Janku, neblázni! Musíš něco sníst. To by ti teta Moravcová dala,“ zkouší ho Jaroš přemluvit aspoň k pár soustům. Jenda něco sní. Bezmyšlenkovitě přežvykuje. Ale na jídlo nemá vůbec pomyslení. I paní Piskáčková mu to ráno říkala. Tvářila se tak starostlivě, když odcházel.

Teď kouká na Jardu jedním okem. Ví, že má starost a ví, že by se chtěl zeptat. Ale on o tom nechce mluvit. Co by mu měl říct? Že to podělali? Že ten arcilump pořád ještě žije a asi se z toho dostane? Snad tisíckrát si znovu v hlavě projel vše, co se stalo. Jenda neřekne nic a zkusí rychle usnout.

Jaroš je nakonec rád, když se Jendovi na chvíli přeci jen usnout podaří, protože to oko musí opravdu bolet. Do setmění si při svíčce čte. Nakonec mu ani nevadí, že Jenda spí. Je rád, že tu není sám. V klidu si dočte noviny a po té, co dočte další díl *Dobrodružství v Africe*